

VAIKAMS

APIE NEĮGALIŲJŲ TEISIŲ KONVENCIJĄ

UDK 087.5:342.7-056(4)
Va86

Ši konvencija – tai visų šalių įsipareigojimas gerbti neįgalių žmonių teises. Jos tikslas – apsaugoti negalią turinčius vaikus ir suaugusiuosius nuo diskriminacijos vietos bendruomenėje, mokykloje, laisvalaikiu, darbe. Neįgaliems vaikams konvencija padės suvokti savo teises ir paskatins drąsiau reikšti savo nuomonę.

Tekstą pritaikė: Violeta Gevorgianienė, Edita Norvaišienė
Dailininkė Giedrė Seniūnienė
Išleido VšĮ „Verslas ar Menas“

ISBN 978-609-95642-2-7

VAIKAMS

APIE NEĮGALIŲJŲ TEISIŲ KONVENCIJĄ

© NEĮGALIŲJŲ REIKALŲ DEPARTAMENTAS
PRIE SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJOS, 2015

VšĮ „Verslas ar Menas“, 2015
Leidyba reginčiųjų ir Brailio raštu
www.vam.lt

ĮVADAS

VISI ŽMONĖS LYGŪS.

NEĮGALŪS ŽMONĖS TURI TOKIAS PAT TEISES KAIP IR VISI KITI. JIE GALI PATYS SPREŠTI, RINKTIS, KARTU SU KITAIS DALYVAUTI BENDRUOMENĖS GYVENIME.

SU NEĮGALIAIS ŽMONĖMIS TURI BŪTI ELGIAMASI PAGARBIAI. JUOS IR JŲ ŠEIMAS REIKIA SAUGOTI IR GINTI. TODĖL ŠALYS PARENGĖ KNYGĄ, KURIOJE SURAŠYTOS NEĮGALIŲ ŽMONIŲ TEISĖS. JI PADĖS APSAUGOTI NEĮGALIUOSIUS NUO BLOGO ELGESIO IR PADĖS JIEMS GYVENTI IR DIRBTI KARTU SU KITAIS.

**ŠI KONVENCIJA – TAI VISŲ ŠALIŲ
ĮSIPAREIGOJIMAS GERBTI NEĮGALIŲ ŽMONIŲ TEISES.
JOS TIKSLAS – APSAUGOTI NEĮGALIAŲ TURINČIUS
VAIKUS IR SUAUGUSIUOSIUS NUO DISKRIMINACIJOS
VIETOS BENDRUOMENĖJE, MOKYKLOJE,
LAISVALAIKIU, DARBE.
NEĮGALIEMS VAIKAMS KONVENCIJA PADĖS SUVOKTI
SAVO TEISES IR PASKATINS DRĄSIAU
REIKŠTI SAVO NUOMONĘ.**

1

STRAIPSNIS

TIKSLAS

NE VISI NEJGALŪS VAIKAI ŽINO, KA JIE GALI DARYTI IR KO NEGALI. SUAUGUSIESIEMS RŪPI VAIKAI. TODĖL JIE SUKŪRĖ ĮSTATYMUS, KURIE SURAŠYTI ŠIOJE KNYGOJE. JOJE SUŽINOSI, KAD KIEKVIENAS NEJGALUS VAIKAS YRA SVARBUS, YPATINGAS. SUPRASI, KA TU GALI VISADA DARYTI, O KADA GALI PASAKYTI NE. SUŽINOSI, KADA REIKIA PRAŠYTI PAGALBOS. SUPRASI, KAS TAU GALI PADĖTI.

2

STRAIPSNIS

SVARBŪS ŽODŽIAI, KURIUOS TURI ŽINOTI

- **ĮSTATYMAS** – LABAI SVARBI TAISYKLĖ, KURIOS TURI LAIKYTIS VISI ŽMONĖS.
- **DISKRIMINUOJA** – KAI SU TAVIM AR KITU ŽMOGUMI ELGIASI BLOGIAU NEGU SU KITAI.
- **DISKRIMINACIJA** – BLOGAS ELGESYS SU ŽMOGUMI DĖL TO, KAD JIS KITOKS.
- **SPECIALISTAI** – ŽMONĖS, KURIE DAUG MOKĖSI IR ŽINO, KAIP PADĖTI TAU AR KITAM ŽMOGUI SU NEGALIA.
- **ŽMOGUS SU NEGALIA** – TOKS ŽMOGUS, KURIS BLOGAI MATO, GIRDI, BLOGAI KALBA, SUNKIAI VAIKŠTO ARBA KURIAM SUNKU MOKYTIS.
- **AKLAS ŽMOGUS** – KURIS NEMATO.
- **KURČIAS ŽMOGUS** – KURIS NEGIRDI.
- **ŽMOGUS RATUKUOSE, VEŽIMĖLYJE** – KURIS NEGALI VAIKŠČIOTI.

3

STRAIPSNIS

BENDROS TAISYKLĖS

KA REIKIA ŽINOTI?

- GALBŪT DĖL NEGALIOS TU KALBI, VAIKŠTAI, MOKAISI KITAIP NEI KITI VAIKAI; DĖL TO NIEKAS NEGALI IŠ TAVĖS ŠAIPYTIS.
- TAVO AKYS, ŪGIS, PLAUKAI GALI SKIRTIS NUO KITŲ ŽMONIŲ, BET TU ESI TOKS PAT SVARBUS KAIP IR KITI.
- TU VISADA GALI SAKYTI, KA GALVOJI.
- TU GALI, TURI TEISĖ ŽAISTI, ILSĖTIS, DRAUGAUTI SU KITAI.
- NIEKAS NEGALI TAU UŽDRAUSTI KALBĖTI, VAIKŠČIOTI, SKAITYTI TAIP, KAIP TAU IŠEINA.
- VISI ŽMONĖS DŽIAUGSIS, KAI TU KO NORS IŠMOKSI.
- TU GALI DŽIAUGTIS TUO, KA MOKI IR GALI PADARYTI.

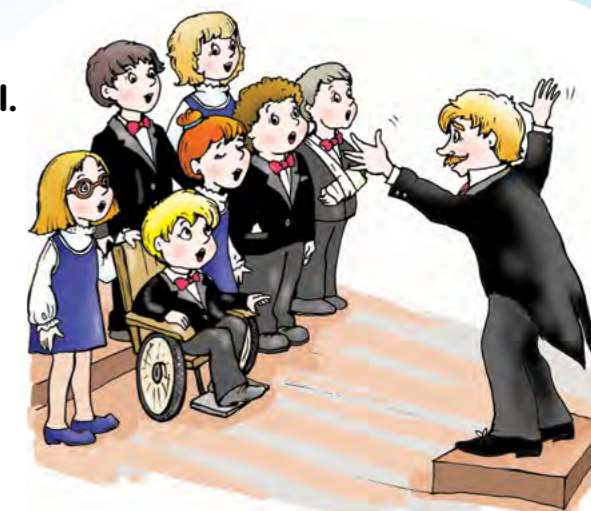
4

STRAIPSNIS

BENDRI PASIŽADĖJIMAI

VISŲ ŠALIŲ SUAUGĘ ŽMONĖS PASIŽADA STENGTIS, KAD:

- TU IR KITI ŽMONĖS BŪTUMĖTE LAIMINGI.
  - GALĖTUMĖTE ŽAISTI, MOKYTIS, ILSĖTIS.
  - GALĖTUMĖTE PAPRAŠYTI PAGALBOS.
  - ŽINOTUMĖTE, KAS GALI PADĖTI.
- VISŲ ŠALIŲ SUAUGĘ ŽMONĖS PASIŽADA SUKURTI TOKIUS DAIKTUS, PRIETAISUS, KOMPIUTERIUS, KAD TAU BŪTŲ LENGVIAU GYVENTI. BE TO, KAI SUAUGĘ NORĖS KAIP NORS PAKEISTI TAVO GYVENIMĄ, PIRMA PAKLAUS TAVĖS;

5 STRAIPSNIS

VISI ŽMONĖS LYGŪS

- VISI ŽMONĖS TURI LAIKYTIŠ TŪ PAČIŲ TAIŠYKLIŲ.
- NIEKAS NETURI TEISĖS TAVĖŠ SKRIAUSTI DĖL TO, KAD TU ESI KITOKS: TAVO KITOKIE PLAUKAI, AKYS AR ODOS SPALVA.
- NIEKAS NETURI TEISĖS ŠAIPYTIŠ IŠ TAVĖŠ, KAD TU KITAIP VAIKŠTAI, SKAITAI AR KALBI.

6 STRAIPSNIS

NEĮGALIOS MOTERYŠ IR MERGAIĖS

SUAUGĖ ŽMONĖS PASTEBĖJO, KAD MERGAIĖS IR MOTERYŠ SKRIAUDŽIAMOS DAŽNIAU. ŽINOK, KAD VYRAI IR MOTERYŠ, BERNIUKAI IR MERGAIĖS YRA LYGŪS. IR BERNIUKAI, IR MERGAIĖS TURI TEISĖ MOKYTIŠ, ILSĖTIŠ, ŽAISTI, DIRBTI, DRAUGAUTI.

7 STRAIPSNIS

NEĮGALŪS VAIKAI

- PASAULYJE YRA DAUG VAIKŲ, KURIE TURI NEGALIŲ. VIENI NEGALI VAIKŠČIOTI, TODĖL SĖDI VEŽIMĖLIUOSE. KITI BLOGAI MATO AR BLOGAI GIRDI, BET NEĮGALŪS VAIKAI TOKIE PAT SVARBŪS KAIP IR VISI KITI VAIKAI.
- SUAUGĖ ŽMONĖS KARTAIŠ KALBA APIE TAVO GYVENIMĄ. JIE VISADA TURI TAVĖŠ KLAUSTI, KĄ TU PATS MANAI.
- TU TURI TEISĖ PASAKYTI, KĄ MANAI.
- TU GALI SVAJOTI APIE TAI, KĄ DARYSI, KAI UŽAUGSI. KITI TURI IŠKLAUSYTI TAVO NUOMONĖ.

8 STRAIPSNIS

KĄ APIE ŽMONES SU NEGALIA TURI ŽINOTI KITI

VISOS ŠALYS PASIŽADA AIŠKINTI ŽMONĖMS, KAD:

- NEĮGALŪS VAIKAI IR SUAUGUSIEJI TURI TEISĖ, GALI DARYTI VISKĄ, KĄ IR SVEIKI ŽMONĖS.
- NEGALIMA SKRIAUSTI ŽMONIŲ, KURIE BLOGAI GIRDI, BLOGAI MATO AR NEMOKA SKAITYTI.
- NEGALIMA IŠ JŲ ŠAIPYTIŠ IR PRAVARDŽIUOTI.
- VISI ŽMONĖS KAŽKĄ MOKA. VAIKAI, KURIE NEGALI IŠMOKTI SKAITYTI AR RAŠYTI, GALBŪT MOKA GRAŽIAI DAINUOTI AR PIEŠTI.

- VISŲ ŠALIŲ ŽMONĖS STENGIASI, KAD NEĮGALIEMS ŽMONĖMS BŪTŲ LENGVIAU GYVENTI.
- SUAUGUSIEJI IR VAIKAI, KURIE **NEGALI VAIKŠČIOTI**, TURĖTŲ GYVENTI IR DIRBTI KARTU SU KITAIŠ. TODĖL REIKIA:
  - SUTVARKYTI NAMŲ, MOKYKLŲ, LIGONINIŲ IR POLIKLINIKŲ ĮĖJIMUS, PADARYTI DIDESNIUS LIFTUS, PADIDINTI AUTOBUSŲ, TROLEIBUSŲ IR TRAUKINIŲ DURIS, KAD GALĖTŲ ĮVAŽIUOTI ŽMONĖS SU VEŽIMĖLIAIS;
  - KAD SUAUGUSIEJI, KURIE NEVAIKŠTO IR SĖDI VEŽIMĖLIUOSE, GALĖTŲ PATEKTI Į SAVO DARBO VIETĄ.
- **KURTI** ŽMONĖS KALBASI RANKŲ JUDESIAIS – GESTAIS. JIEMS REIKALINGI GESTŲ KALBOS VERTĖJAI, KURIE PADĖS SUPRASTI SVARBIAŲ INFORMACIJĄ.
- **AKLI** ŽMONĖS TURI SAVO RAIDES, JAS LIEČIA IR TAIP SKAITO. SVARBIAS ŽINIAS BŪTINA UŽRAŠYTI AKLŲJŲ RAIDĖMIS – BRAILIO RAŠTU. VISŲ ŠALIŲ ŽMONĖS RŪPINASI, KAD AKLI ŽMONĖS GALĖTŲ SURASTI KELIĄ, NEPATEKTŲ PO MAŠINOS RATAIS. TODĖL GATVĖSE TURI STOVĖTI ŠVIESOFORAI, KURIE SIGNALAIS PRANEŠTŲ, KADA GALIMA EITI PER GATVĖ.

VAIKAI IR SUAUGĖ, KURIEMS **SUNKU MOKYTIS**, NEGALI ATLIKTI SUNKIŲ UŽDUOČIŲ. VISOS ŠALYS STENGIASI:

- KAD TEN, KUR TOKIE ŽMONĖS GYVENA, MOKOSI IR DIRBA, VISI SKELBIMAI BŪTŲ PARAŠYTI PAPRASTAI IR AIŠKIAI;
- KAD VAIKAI, KURIEMS SUNKU MOKYTIS, GALĖTŲ LANKYTI MOKYKLAS KARTU SU KITAIŠ;
- KAD SUAUGĖ, KURIEMS BUVO SUNKU MOKYTIS, GALĖTŲ RASTI DARBĄ.

VISOS ŠALYS PASIŽADA SAUGOTI KIEKVIENO ŽMOGAUS GYVYBĖ. BŪTI GYVAM YRA GERA.

KARTAIS PASAULYJE ĮVYKSTA KOKIA NORS NELAIMĖ – AUDRA, POTVYNIS, KARAS. KAI ATŠITINKA BĖDA, ŠALIŲ VYRIAUSYBĖS PASIŽADA GELBĖTI VISUS NEĮGALIUOSIUS, KAIP IR VISUS KITUS ŽMONES.

12 STRAIPSNIS

VISI TURI LAIKYTIS VIENODŲ ĮSTATYMŲ

- ŠALYS SUKŪRĖ ĮSTATYMUS, KURIŲ VISI TURI LAIKYTIS. TADA BUS TVARKA.
- VISI ŽMONĖS GALI TURĖTI SAVO DAIKTŲ.
- NEĮGALIEJI TAIP PAT GALI TURĖTI SAVO DAIKTŲ.
- JEI KAS NORS BANDO ATIMTI SVETIMĄ DAIKTĄ, JĮ REIKIA BAUSTI.

14–15 STRAIPSNIAI

ŽMOGUS TURI BŪTI LAISVAS IR SAUGUS

- NEGALIMA ŽMOGAUS UŽDARYTI NAME AR KALĖJIME, JEI JIS NEPAŽEIDĖ ĮSTATYMŲ.
- NEGALIMA IŠ ŽMOGAUS ATIMTI LAISVĖS TIK DĖL TO, KAD JIS BLOGAI VAIKŠTO, MATO, GIRDI AR NEGALI GERAI MOKYTIS.
- JEI ŽMOGUS LAUŽO ĮSTATYMUS, JĮ GALIMA PASODINTI Į KALĖJIMĄ. BET KALĖJIME SU JUO VIS TIEK TURI ELGTIS GERAI.
- NIEKAS NEGALI ŠAIPYTI IŠ VAIKO AR SUAUGUSIO ŽMOGAUS.
- DRAUDŽIAMA KITĄ ŽMOGŲ KANKINTI.
- NIEKAS NEGALI NEĮGALIAUS ŽMOGAUS VERSTI GERTI VAISTUS, KAI JIS NESERGA.

13 STRAIPSNIS

KAI REIKIA TEISĖJO PAGALBOS

NEĮGALIAM ŽMOGUI GALI BŪTI REIKALINGA POLICIJOS AR TEISMO PAGALBA. TU TURI TEISĘ JOS PRAŠYTI. POLICININKAI IR TEISĖJAI PRIVALO PADĖTI.

16 STRAIPSNIS

ŽMOGAUS NEGALIMA VERSTI DARYTI TO, KAS JAM KENKIA

- VISOS ŠALYS PASIŽADA SAUGOTI NEĮGALIUS VAIKUS IR SUAUGUSIUOSIUS, KAD JŲ NIEKAS NEMUŠTŲ, NESKRIAUSTŲ, NEVERSTŲ SUNKIAI DIRBTI.
- KIEKVIENA ŠALIS PASIŽADA SUKURTI CENTRUS, KURIUOSE DIRBS SPECIALISTAI. JIE PRIŽIŪRĖS, KAD KITI ŽMONĖS NEPADARYTŲ TAU KO NORS BLOGO.
- TUOS ŽMONES, KURIE SKRIAUS TAVE AR KITUS NEĮGALIUS ŽMONES, YPAČ MOTERIS IR VAIKUS, VIŠOSE ŠALYSE GRIEŽTAI BAUS.

17 STRAIPSNIS

TAVĘS NEGALIMA LIESTI, JEI TU NENORI

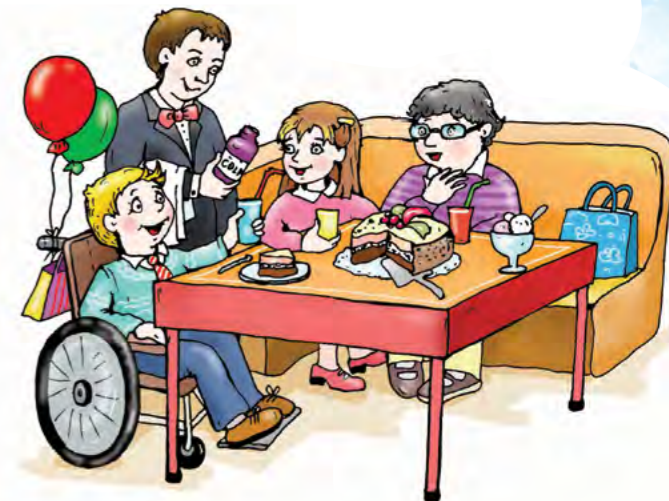
- KITI ŽMONĖS NETURI TEISĖS TAVĘS LIESTI, JEI TAU TAI NEPATINKA.
- KITI ŽMONĖS NEGALI NEĮGALIAM VAIKUI LIEPTI DARYTI TO, KAS JAM PER SUNKU IR KO NEDARO KITI VAIKAI.

19 STRAIPSNIS

TU TURI TEISĘ GYVENTI SAVARANKIŠKAI. TU GALI LANKYTIS TEN, KUR LANKOSI KITI ŽMONĖS

- NEĮGALIEJI GALI EITI Į KINĄ, PARDUOTUVĘ, VAISTINĘ IR VISUR, KUR LANKOSI IR KITI ŽMONĖS.
- KIRPĖJAI, KAVINIŲ PADAVĖJAI, GYDYTOJAI IR KITI SPECIALISTAI TURI TAVE APTARNAUTI KAIP IR VISUS KITUS.
- JEI TAU SUNKU VIENAM KAŽKĄ NUSIPIRKTI AR KUR NORS NUVAŽIUOTI, TAU PADĖS SPECIALISTAS. JIS TAVE PALYDĖS AR PADĖS TAU TAVO NAMUOSE.

18 STRAIPSNIS

GALI KELIAUTI IR GYVENTI TOJE ŠALYJE, KURIOJE NORI

- BET KURIS ŽMOGUS, TAIP PAT IR TAS, KURIS TURI NEGALIĄ, UŽAUGĘS TURI TEISĘ GAUTI PASĄ AR KITĄ PAŽYMĖJIMĄ. TEN UŽRAŠYTA, KOKIOJE ŠALYJE JIS GYVENA. JIS YRA TOS ŠALIES PILIETIS.
- JEI NORI, ŽMOGUS GALI VAŽIUOTI Į KITĄ ŠALĮ IR PASILIKTI JOJE GYVENTI. TADA JIS GALI TAPTI TOS ŠALIES PILIEČIU, BET JEI PANORĖS, GALI GRĮŽTI Į TĄ ŠALĮ, KURIOJE GYVENO ANKSČIAU.
- KAI GIMSTA NEĮGALUS VAIKAS, TĖVELIAI TURI JAM DUOTI VARDĄ. VAIKO VARDĄ ĮRAŠO Į ŠALIES GYVENTOJŲ SĄRAŠĄ. VISI VAIKAI TURI TEISĘ ŽINOTI, KAS YRA JŲ TĖVAI.
- TĖVAI TURI RŪPINTIS SAVO VAIKAIS.

20 STRAIPSNIS

TU GALI NAUDOTIS TRANSPORTU

- VISOS ŠALYS PASIŽADA STENGTI, KAD VAIKAI IR SUAUGUSIEJI SU NEGALIA GALĖTŲ VAŽINĖTI SAVARANKIŠKAI, BE KITŲ PAGALBOS.
- JEI ŽMOGUS NEGALI KUR NORS VAŽIUOTI, NES TURI NEGALIĄ, JIS TURI TEISĘ PRAŠYTI SPECIALIŲ DAIKTŲ.
- GAMYKLOS TURI GAMINTI KELTUVUS IR KITUS DAIKTUS, KURIE PADĖS ĮLIPTI Į TRAUKINĮ, LĖKTUVĄ AR AUTOMOBILĮ.

21 STRAIPSNIS

GALI SAKYTI, KĄ GALVOJI. TURI TEISĘ KLAUSTI, JEI KO NORS NEŽINAI

- TU TURI TEISĘ KALBĖTI, PIEŠTI, DAINUOTI, ŠOKTI TAIP, KAIP TU MOKI IR NORI.
- TU TURI TEISĘ BŪTI TOKS, KOKS ESI.
- VISOS ŠALYS PASIŽADA SVARBIAS NAUJIENAS PRANEŠTI TAIP, KAD VISI SUPRASTŲ. ŽINIAS GALIMA PRANEŠTI GESTŲ KALBA, AKLŲJŲ RAŠTU, PIEŠINIAIS.
- KURTIEJI TURI TEISĘ KALBĖTI GESTAIS.
- AKLIEJI GALI RAŠYTI SAVO RAIDĖMIS.
- TIE, KURIE NEMOKA KALBĖTI, ŽINUTES GALI SPAUSDINTI KOMPIUTERIU.

22 STRAIPSNIS

NEGALIMA KIŠTIS Į KITO ŽMOGAUS GYVENIMĄ

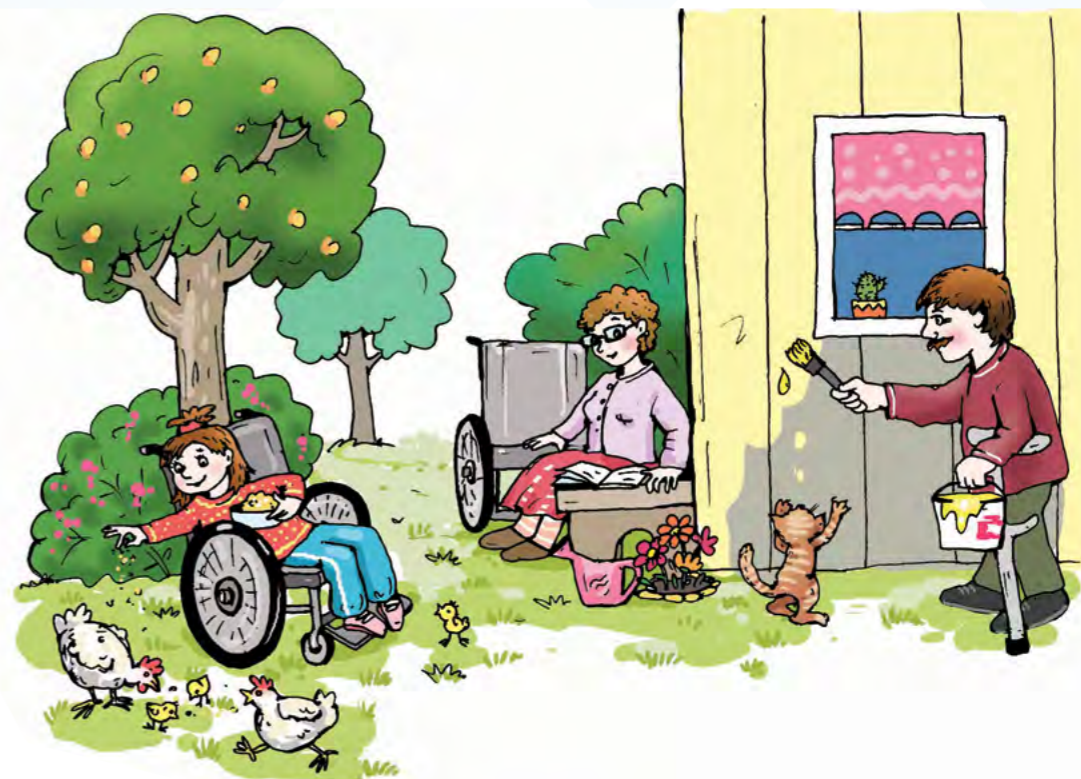
- NĖ VIENAS ŽMOGUS BE TAVO AR TAVO ŠEIMOS LEIDIMO NEGALI ĮEITI Į TAVO NAMUS.
- NIEKAS NEGALI IMTI TAVO DAIKTŲ, SKAITYTI TAVO ŽINUČIŲ.
- GYDYTOJAI NEGALI PASAKOTI APIE TAVO LIGAS SVETIMIEMS ŽMONĖMS.
- MOKYTOJAI, LOGOPEDAI IR KITI SPECIALISTAI NEGALI PASAKOTI SVETIMIEMS APIE TAI, KAIP TAU SEKASI MOKYTIS. TAI TURI ŽINOTI TIK TU, TAVO ŠEIMA IR SPECIALISTAI, KURIE TAU PADEDA.
- TU PATS GALI NUSPRĘSTI, KAM PASAKOSI APIE SAVE.

23 STRAIPSNIS

TEISĖ GYVENTI ŠEIMOJE

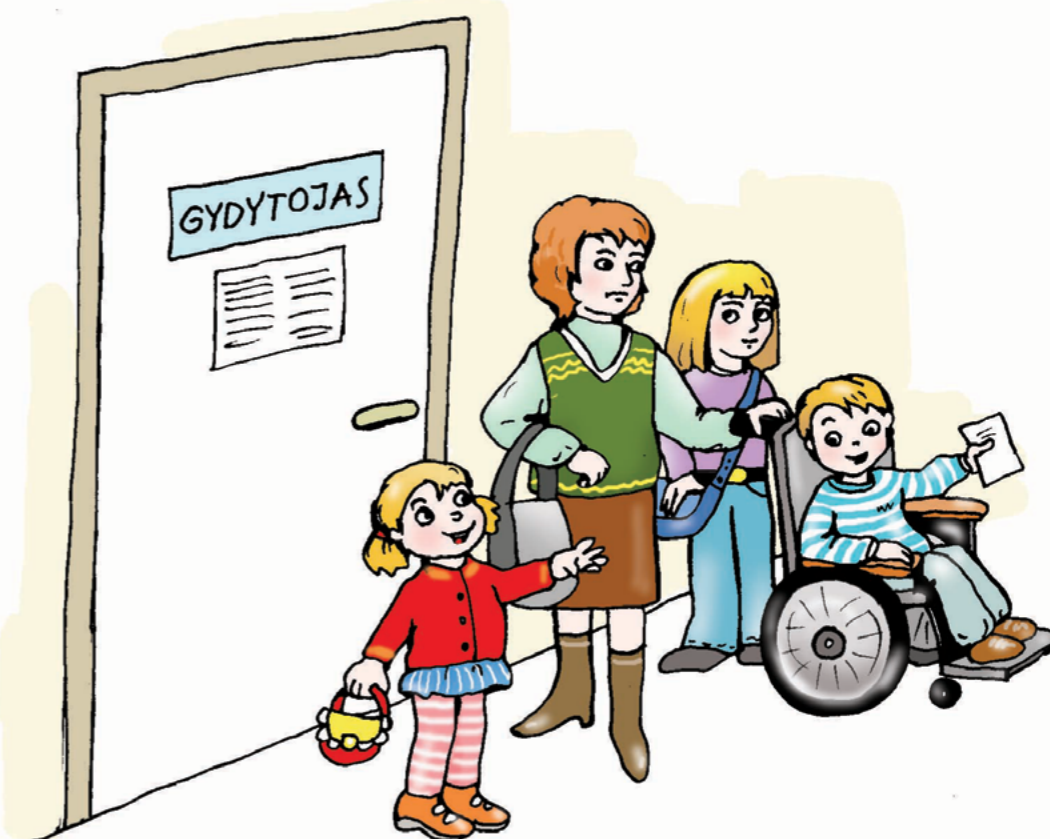
- SUAUGĘS ŽMOGUS SU NEGALIA GALI SUKURTI ŠEIMĄ.
- JIS PATS GALI NUSPRĘSTI, KIEK TURĖS VAIKŲ.
- NIEKAS NEGALI UŽDRAUSTI TURĖTI VAIKŲ DĖL TO, KAD ŽMOGUS TURI NEGALIĄ. BŪNA, KAD TĖTIS, MAMA ARBA ABU TĖVAI TURI NEGALIĄ. BET VAIKŲ VIS TIEK NEGALIMA IŠ JŲ ATIMTI. VISOS ŠALYS PASIŽADA PADĖTI TOKIEMS TĖVAMS AUGINTI SAVO VAIKUS.
- JEI TĖVELIAI PATYS NEGALI PRIŽIŪRĖTI SAVO VAIKŲ, SPECIALISTAI PRAŠO GIMINAIČIŲ PAGALBOS. JEI DĖDĖS, TĖTOS AR SENELIAI NEGALI PADĖTI, SPECIALISTAI TURI IEŠKOTI KITŲ ŠEIMŲ, KURIOS AUGINS VAIKUS.

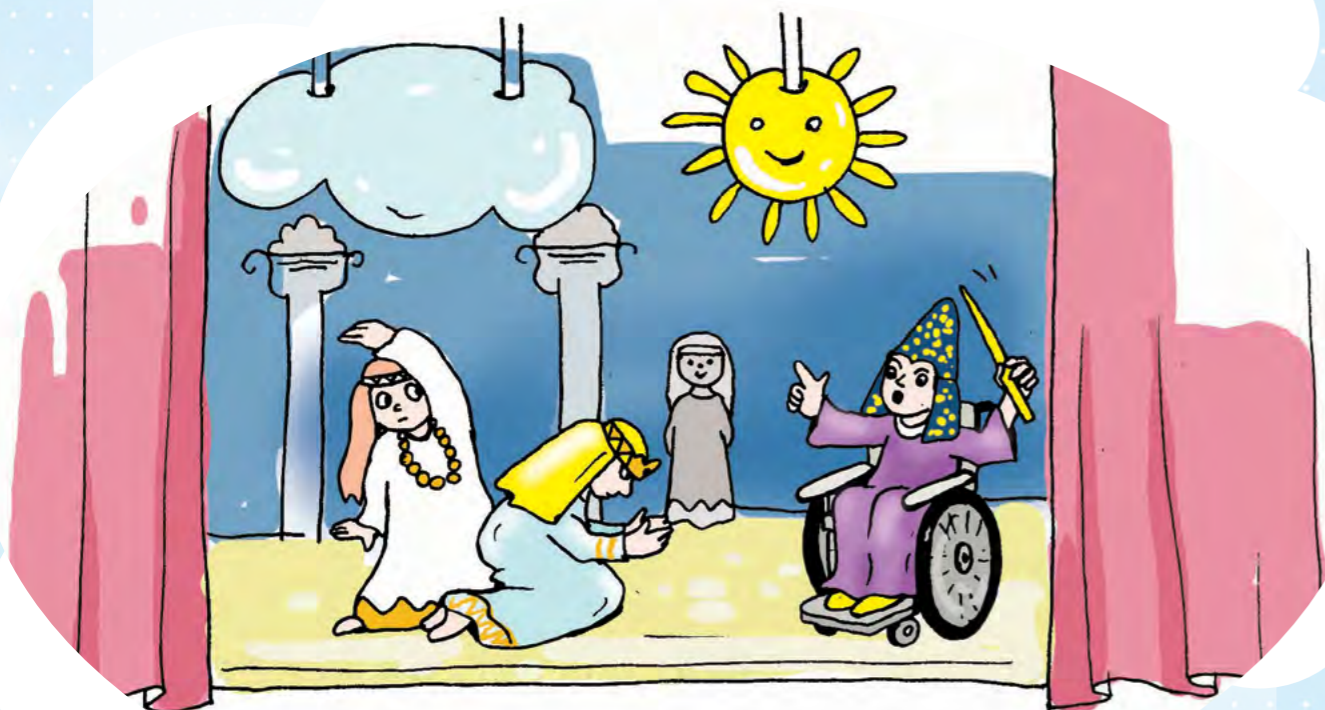
- VISI VAIKAI TURI MOKYTIS. NEĮGALUS VAIKAS TURI TEISĘ MOKYTIS KAIP IR KITI. TODĖL VISOS ŠALYS PASIŽADA STENGTIS, KAD VAIKAI SU NEGALIA GALĖTŲ LANKYTI MOKYKLAS KARTU SU BENDRAAMŽIAIS.
- VAIKAMS, KURIEMS SUNKU MOKYTIS, BŪTINAI REIKIA DAUGIAU PADĖTI.
- VAIKAI, KURIE NEMATO ARBA BLOGAI MATO, GALI MOKYTIS AKLŪJŲ RAŠTO, KURTIEJI – GESTŲ KALBOS. VISOS ŠALYS PASIŽADA, KAD MOKYTOJAI TAIP PAT IŠMOKS KURČIŲ VAIKŲ KALBOS, AKLŪJŲ RAŠTO.
- KAI ŽMONĖS SU NEGALIA UŽBAIGS MOKYKLĄ, JIE TURĖS TEISĘ MOKYTIS KOKIOS NORS PROFESIJOS. KAI IŠMOKS, GALĖS DIRBTI.
- JEI ŽMOGUS SU NEGALIA NORĖS PAKEISTI DARBĄ, JIS TURI TEISĘ MOKYTIS IŠ NAUJO.
- MOKYTIS GALIMA VISĄ GYVENIMĄ.

- VISŲ, TAIP PAT IR ŽMONIŲ SU NEGALIA, SVEIKATĄ REIKIA SAUGOTI. JEI SUSIRGS, GYDYTOJAI VISUS TURI GYDYTI LABAI GERAI. VISIEMS TURI SKIRTI VIENODAI GERUS VAISTUS.
- SVEIKATĄ REIKIA PRIŽIŪRĖTI NUO PAT VAIKYSTĖS. ŠALYS PASIŽADA KUO ANKSČIAU PASKIRTI VAIKUI SU NEGALIA GYDYMĄ IR PRIEŽIŪRĄ.
- POLIKLINIKOS IR LIGONINĖS TURI BŪTI KUO ARČIAU NEĮGALIAUS ŽMOGAUS NAMŲ, KAD NEREIKĖTŲ VAŽIUOTI TOLI, Į KITĄ VIETĄ.
- GYDYTOJAI AR KITI SPECIALISTAI NETURI TEISĖS DISKRIMINUOTI ŽMOGAUS DĖL JO NEGALIOS.

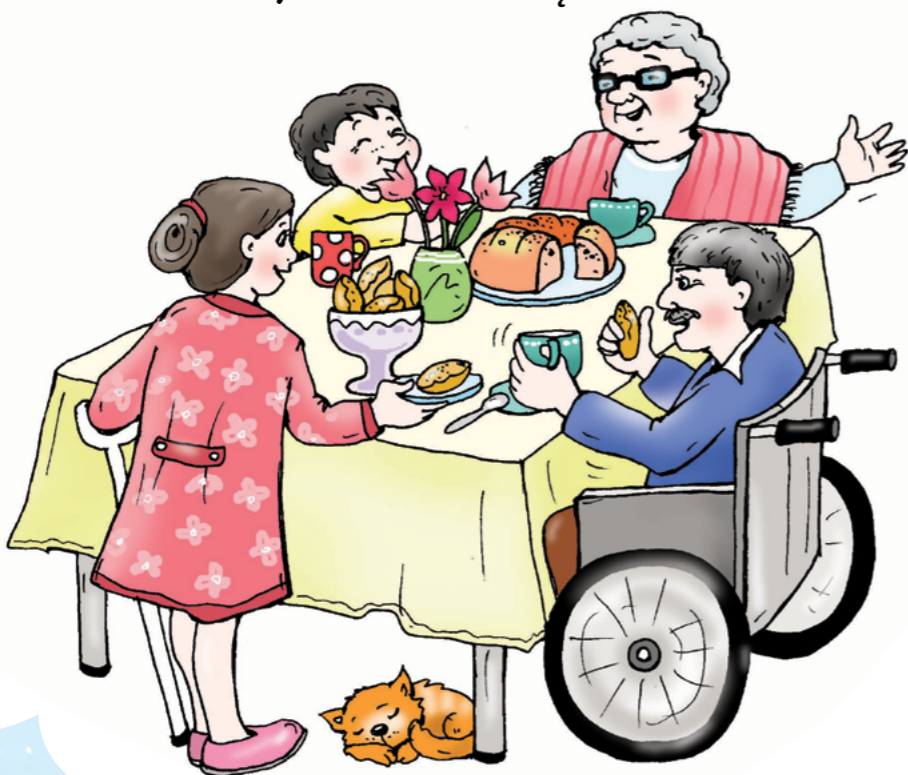
- VISOS ŠALYS PASIŽADA PADĖTI VAIKAMS IR SUAUGUSIESIEMS SU NEGALIA STIPRINTI SAVO GABUMUS, MOKYTI PASIRŪPINTI SAVIMI, BŪTI SAVARANKIŠKIEMS.
- SVARBU, KAD SPECIALISTAI KUO ANKSČIAU PRADĖTŲ LAVINTI ŽMONIŲ SU NEGALIA GEBĖJIMUS. TADA JIE GALĖS PADĖTI VAIKUI AR SUAUGUSIAJAM IŠMOKTI KUO DAUGIAU.
- VAIKAI IR SUAUGUSIEJI SU NEGALIA TURI TEISĘ LAVINTI SAVO GEBĖJIMUS ARČIAU NAMŲ: MOKYKLOSE, SPORTO KLUBUOSE IR KITUR, KUR TAI DARO ŽMONĖS BE NEGALIOS.

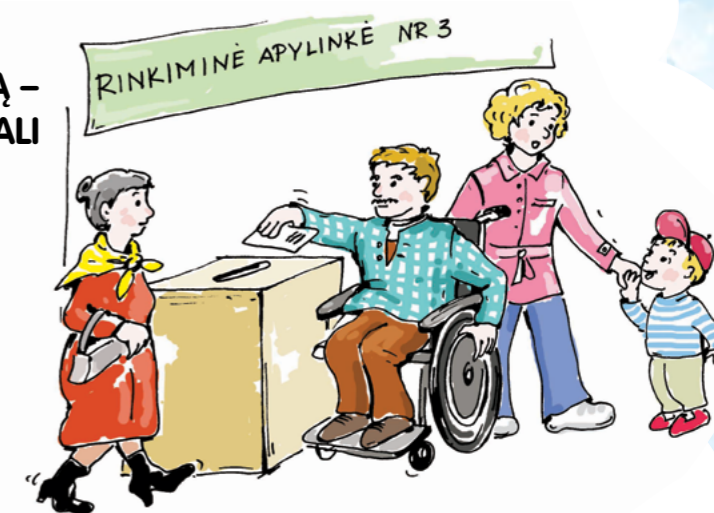
- VISI ŽMONĖS, TAIP PAT IR NEĖGALŪS, TURI TEISĘ DIRBTI IR GAUTI ATLYGINIMĄ.
- DIREKTORIUS AR KITAS VADOVAS NEGALI NEPRIIMTI ŽMOGAUS Į DARBĄ DĖL JO NEGALIOS.
- VISI VADOVAI TURI STENGTI, KAD DARBO VIETA BŪTŲ PATOGI, KAD DARBAS NEKENKTŲ SVEIKATAI.
- DARBE NIEKAS NETURI TEISĖS SKRIAUSTI ŽMOGAUS SU NEGALIA – ŠAIPTYTI, LIESTI, PRAVARDŽIUOTI.
- DIREKTORIUS TURI MOKĖTI ŽMOGUI SU NEGALIA TOKĮ PATĮ ATLYGINIMĄ KAIP IR KITIEMS DARBUOTOJAMS UŽ TOKĮ PATĮ DARBĄ.
- ŽMOGUS SU NEGALIA TURI TEISĘ MOKYTIS VISĄ LAIKĄ, KAD IŠMOKTŲ DIRBTI DAR GERIAU.
- VISOS ŠALYS PASIŽADA PRIŽIŪRĖTI, KAD VADOVAI NEVERSTŲ ŽMONIŲ SU NEGALIA DIRBTI PER PRIEVARTĄ.

- VISOS ŠALYS PASIŽADA PRIŽIŪRĖTI, KAD ŽMONĖS SU NEGALIA GYVENTŲ GERAI: TURĖTŲ ŠILTUS NAMUS, GERUS DRABUŽIUS, MAISTO IR GERTŲ ŠVARŲ VANDENĮ.
- ŠALYS YPAČ STENGSIS GLOBOTI MERGAITES IR MOTERIS SU NEGALIA.
- JEI ŽMONĖMS SU NEGALIA REIKĖS PAGALBOS, JIE JĄ GAUS.
- VISOS ŠALYS PASIŽADA STENGTIS, KAD ŽMONĖS SU NEGALIA TURĖTŲ KUR GYVENTI. TAI GALI BŪTI BENDRABUTIS, NUOSAVAS BUTAS AR NAMAS.
- NEĮGALIEMS ŽMONĖMS, KURIE NEGALI DIRBTI, ŠALYS PASIŽADA PADĖTI PINIGAIS. TADA JIE GALĖS SUMOKĖTI UŽ BUTĄ, GYDYMĄ, MOKYMĄ, PAGALBĄ NAMUOSE.
- KAI ŽMOGUS SU NEGALIA PASENS, JIS NEGALĖS DIRBTI. VALSTYBĖ PASIŽADA SENIEMS ŽMONĖMS SU NEGALIA, KAIP IR KITIEMS, MOKĖTI PENSIJĄ.

- SUAUGĘ ŽMONĖS SU NEGALIA TURI TEISĘ RINKTI ŠALIES VALDŽIA – PREZIDENTĄ, SEIMĄ. JIE PATYS GALI BŪTI IŠRINKTI.
- ŽMONĖS SU NEGALIA TURI TEISĘ SAKYTI, KĄ GALVOJA APIE ŠALIES VALDYMĄ.
- JIE GALI LANKYTI ĮVAIRIAS DRAUGIJAS IR PATYS JAS KURTI.

- VISOS ŠALYS PASIŽADA, KAD ŽMONĖS SU NEGALIA, KAIP IR KITI ŽMONĖS, GALI LANKYTI KINO TEATRUS, ŽIŪRĖTI TELEVIZORIŲ, EITI Į MUZIEJŲ.
- NEĮGALŪS ŽMONĖS TURI TEISĘ VAŽIUOTI Į EKSKURSIJAS, LANKYTI PAMINKLUS, ĮDOMIAS VIETAS.
- JIE TURI TEISĘ SPORTUOTI IR ILSĖTIS TEN, KUR IR KITI.
- ŽMONĖS SU NEGALIA TURI TEISĘ RODYTI KITIEMS SAVO SUKURTUS DARBUS IR JAIS DŽIAUGTIS.
- JEI ŽMONĖMS SU NEGALIA PATIEMS SUNKU NUVAŽIUOTI Į KINO TEATRĄ AR ŠVENTĖ, JIE GALI PAPRAŠYTI SPECIALISTŲ PAGALBOS.

- VISOS ŠALYS PASIŽADA NUOLAT DOMĖTIS, AR KAS NORS NEPAŽEIDŽIA ŽMONIŲ SU NEGALIA TEISIŲ. TAI SVARBU ŽINOTI, NES TADA GALIMA JUOS APGINTI NUO DISKRIMINACIJOS.
- NEĮGALŪS ŽMONĖS TURI TEISĘ SUSIPAŽINTI SU ŠIA INFORMACIJA.

- ŽMONĖS SU NEGALIA GYVENA VISAME PASAULYJE. VISUR NEĮGALŪS ŽMONĖS TURI TAS PAČIAS TEISES.
- ŠALYS PASIŽADA PADĖTI ĮVAIRIŲ ŠALIŲ NEĮGALIEMS ŽMONĖMS SUSITIKTI, KALBĖTIS APIE SAVO RŪPESČIUS IR LAIMĖJIMUS.

- VISOS ŠALYS PASIŽADA IŠRINKTI SPECIALISTUS, KURIE PRIŽIŪRĖS, AR VISI ŽMONĖS LAIKOSI ŠIOJE KNYGOJE SURAŠYTŲ ĮSTATYMU.
- KIEKVIENA ŠALIS KITOMS PRANEŠ, KAIP SEKASI LAIKYTIS ĮSTATYMU IR KAIP NUBAUDĖ TUOS ŽMONES, KURIE JUOS SULAUŽĖ.
- KARTAIS SPECIALISTAI GALI KEISTI TAISYKLES, KAD ŽMONĖS SU NEGALIA GYVENTŲ DAR GERIAU.
- VISŲ ŠALIŲ SPECIALISTAI DAŽNAI SUSITIKS IR PASIKALBĖS APIE TAI, KAS SVARBU NEĮGALIEMS ŽMONĖMS.

42
STRAIPSNIS

KONVENCIJOS PASIRAŠYMAS

ŠIĄ KONVENCIJĄ VISOS ŠALYS GALI PASIRAŠYTI NUO 2007 METŲ KOVO 30 DIENOS, NIUJORKE, JUNGTINIŲ TAUTŲ BŪSTINĖJE.

49–50
STRAIPSNIAI

VISI TURI SUPRASTI

- VISOS ŠALYS, KURIOS PRIIMS ŠIUOS ĮSTATYMUS, TURĖS JŲ LAIKYTI.
- ĮSTATYMUS REIKĖS PARAŠYTI TAIP, KAD JUOS SUPRASTŲ KURTI, AKLI ŽMONĖS IR TIE, KURIEMS SUNKU MOKYTIS.
- BE TO, ŠIAS TAISYKLES REIKĖS PARAŠYTI ĮVAIRIOMIS KALBOMIS.

„ANYONE PROVIDING SERVICES SHOULD PLAN FOR GOOD ACCESS FOR DISABLED PEOPLE...“

NEĮGALIŲJŲ REIKALŲ DEPARTAMENTAS
PRIE SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJOS

NEĮGALIŲJŲ REIKALŲ DEPARTAMENTAS PRIE SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJOS – BIUDŽETINĖ ĮSTAIGA, KOORDINUOJANTI IR ĮGYVENDINANTI NACIONALINĘ NEĮGALIŲJŲ SOCIALINĖS INTEGRACIJOS PROGRAMĄ, VYKDANTI KITAS ŠIOS VISUOMENĖS GRUPĖS SOCIALINĖS INTEGRACIJOS POLITIKOS ĮGYVENDINIMO PRIEMONES.

DEPARTAMENTAS FINANSUOJA SOCIALINĖS REABILITACIJOS PASLAUGAS NEĮGALIESIEMS BENDRUOMENĖJE, SKATINA JŲ ASOCIACIJŲ VEIKLĄ, REMIA JIEMS SKIRTŲ PERIODINIŲ LEIDINIŲ LEIDYBĄ IR PLATINIMĄ, INFORMACIJOS RENGIMĄ IR SKLAIDĄ INTERNETE, MOBILUMO IR SAVARANKIŠKO GYVENIMO ĮGŪDŽIŲ UGDYMO, TAIP PAT SOCIALINĖS INTEGRACIJOS PER KŪNO KULTŪRĄ IR SPORTĄ PROJEKTUS. KASMET SKIRIAMA LĖŠŲ NEĮGALIŲJŲ STUDENTŲ SPECIALIESIEMS POREIKIAMS TENKINTI IR IŠ DALIES STUDIJOMS APMOKĖTI. BE TO, DEPARTAMENTAS UŽTIKRINA BŪSTO PRITAIKYMĄ NEĮGALIESIEMS, KARTU SU JŲ ASOCIACIJOMIS VYKDO STATINIŲ PRITAIKYMO PRIEŽIŪRĄ.

MISIJA

PLANUOTI, ORGANIZUOTI IR KOORDINUOTI NEĮGALIŲJŲ SOCIALINĖS INTEGRACIJOS POLITIKOS PRIEMONIŲ ĮGYVENDINIMĄ SIEKIANČIAMS SUDARYTI NEĮGALIESIEMS LYGIAS TEISES IR GALIMYBES DALYVAUTI VISUOMENĖS GYVENIME.

LEIDINIO ADAPTUOTĄ VERSIJĄ GALITE SKAITITI ČIA:
<http://www.ndt.lt/>

NEĮGALIŲJŲ REIKALŲ DEPARTAMENTAS
PRIE SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJOS

A. Vivulskio g. 13, LT-03162 Vilnius
El. paštas centras@ndt.lt

ISBN 978-609-95642-2-7

